

Udskriftsdato: 1. februar 2023

VEJ nr 9065 af 30/01/2023 (Gældende)

Vejledning om udarbejdelse af grundlister

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin., j.nr. 2022-0092-5254

Vejledning om udarbejdelse af grundlister

1. Indledning

Det fremgår af grundlovens § 65, at der skal medvirke lægdommere i strafferetsplejen. Retsplejelovens kapitel 6-9 a og grundlistebekendtgørelsen indeholder nærmere regler om grundlister og lægdommere.

Det følger af retsplejeloven, at der for hver landsretsnevningekreds for et tidsrum af 4 år regnet fra 1. januar skal vælges et antal personer, der må anses for egnede til at virke som nævninger eller domsmænd. Listerne over disse personer kaldes for grundlister og udarbejdes af grundlisteudvalget.

Grundlisterne bruges af landsrettens præsident til at udarbejde listerne over nævninger og domsmænd. Nævninger og domsmænd kaldes under ét for lægdommere.

Hvervet som lægdommer er et borgerligt ombud, og de udtagne personer har derfor som udgangspunkt pligt til at virke som lægdommere.

At være lægdommer er et ansvarsfuldt hverv og en grundpille i det danske retssystem. Som lægdommer i en straffesag vejer stemmen lige så tungt som de juridiske dommeres. Lægdommeren har dermed konkret indflydelse på, om den tiltalte skal dømmes, og hvilken straf denne skal have.

Det er derfor vigtigt, at de udtagne personer er sig dette ansvar bevidst, herunder at de ikke udebliver fra sager, hvori de er indkaldt, uden lovligt forfald eller uden rettidigt at have meldt forfald. Dette gælder også for personer, som er blevet udtrukket til nævninge- og domsmandslisten uden at have meldt sig frivilligt.

Det er vigtigt, at grundlisteudvalgene i arbejdet med at udtage personer til grundlisterne, så vidt det er muligt, sikrer sig, at de udtagne personer er egnede til at virke som lægdommere, og at de udtagne personer udgør et alsidigt og repræsentativt udsnit af kommunens befolkning.

I afsnit 2 redegøres der for processen med udarbejdelse af grundlister og nævninge- og domsmandslisters.

I afsnit 3 redegøres der for de hensyn, grundlisteudvalgene skal tage højde for ved udvælgelse af personer til grundlisterne.

I afsnit 4 redegøres for forskellige metoder, der kan anvendes ved udvælgelse af personer til grundlisterne.

Endelig beskrives i afsnit 5 landsretternes videre arbejde med udtagelsen af personer til nævninge- og domsmandslisterne.

2. Processen fra grundliste til nævninge- og domsmandsliste

Grundlisteudvalgene skal udarbejde grundlister hvert 4. år. Reglerne om udtagelse af personer til grundlisterne fremgår af retsplejelovens kapitel 7 og grundlistebekendtgørelsen.

Ifølge grundlistebekendtgørelsen skal der udtages 1 person for hvert fulde antal af 300 indbyggere i kommunen. Kommunens indbyggertal offentliggøres af Danmarks Statistik. Præsidenten for landsretten kan pålægge grundlisteudvalget at udtage et yderligere antal personer til grundlisten, såfremt det forventes, at flere end 8 ud af 10 personer på grundlisten vil blive udtrukket til nævninge- og domsmandslisterne.

Personer opført på grundlisterne, som ikke udtrækkes til nævninge- og domsmandslisten, får ikke besked herom. En person, der står opført på grundlisten og ikke bliver udtrukket til nævninge- og domsmandslisterne i første omgang, kan stadig blive udtrukket i løbet af den 4-årige periode, som grundlisterne er gældende for.

Udtagelsen til grundlisterne finder sted hvert 4. år senest i begyndelsen af marts, jf. § 6 i grundlistebekendtgørelsen.

De personer, som grundlisteudvalget har udtaget, opføres af folkeregistret på en liste, der udfærdiges i 2 eksemplarer, hvoraf det ene eksemplar underskrives af alle grundlisteudvalgets medlemmer. De to eksemplarer af listen sendes til præsidenten for landsretten inden den 1. april i det år, hvor nye personer udtages.

Grundlisteudvalget skal herudover skriftligt redegøre over for landsrettens præsident for, hvordan grundlisteudvalget har forsøgt at sikre sig, dels at de udtagne personer er egnede til at virke som lægdommere, dels at de udtagne personer udgør et alsidigt og repræsentativt udsnit af befolkningen i kommunen.

Landsrettens præsident danner nævninge- og domsmandslistor til landsretterne og byretterne ved lodtrækning blandt de personer, der er optaget på grundlisterne.

Landsrettens præsident fastsætter antallet af lægdommere, sådan at hver lægdommer kommer til at virke ca. 4 gange årligt. Omkring halvdelen af personerne på grundlisten ender med at blive lægdommere.

Landsretten giver skriftlig besked til de udtagne lægdommere og informerer om retsplejelovens §§ 70 og 71, hvorefter en række personer primært på grund af deres erhverv ikke kan udtages til lægdommer eller kan begære sig fritaget for at virke som lægdommer.

Se endvidere afsnit 5 om landsretternes videre arbejde med udtagelse af personer fra grundlisterne til nævninge- og domsmandslisterne.

3. Krav for udtagelse til grundlisterne

Ved udtagelse til grundlisterne er det grundlisteudvalgets opgave at sikre sig, at de udtagne personer er egnede til at virke som lægdommere, og at de udtagne personer udgør et alsidigt og repræsentativt udsnit af kommunens befolkning.

3.1. Egnethed

Det følger af retsplejeloven, at de personer, der udtages til grundlisten, skal være egnede til at være lægdommere. Hverken retsplejeloven eller grundlistebekendtgørelsen indeholder udtømmende retningslinjer for, hvordan egnethedskravet skal fortolkes.

Ved vurderingen af, om en person er egnet til at virke som lægdommer, må der lægges vægt på, at lægdommerens ansvarsfulde og ofte vanskelige funktion må forudsætte visse kvalifikationer af hensyn til både tiltalte og strafferetsplejen som helhed. Grundlisteudvalgene skal ved vurderingen være opmærksom på, at sagerne i visse tilfælde kan strække sig over flere dage med en omfattende bevisførelse, og hertil kommer, at sagerne i et større omfang end tidligere afvikles digitalt.

Egnethedskravet suppleres af nogle krav i retsplejelovens § 69, som skal være opfyldt, for at en person kan udtages til lægdommer. Efter bestemmelsen skal en lægdommer være uberygtet og have valgt til folketinget. Herudover udtages en person ikke til lægdommer, hvis den pågældende fylder 80 år inden udløbet af den periode, hvor grundlisten gælder, ligesom vedkommende heller ikke må være ude af stand til at varetage en lægdommers pligter på grund af åndelig eller legemlig svaghed eller utilstrækkeligt kendskab til det danske sprog.

Udtrykket uberygtet relaterer sig navnlig til spørgsmålet om straf. Det er landsrettens præsident, der påser, at der ikke optages personer på nævninge- og domsmandslisterne, som er straffet på en sådan måde, at de ikke kan siges at være uberygtede. Der er tale om en konkret vurdering, hvor det er udgangspunktet, at personer, der er straffet med frihedsstraf, større bøder eller i øvrigt straffet for overtrædelse af straffeloven, eller som er frakendt førerretten, i en kortere eller længere periode ikke optages på nævninge- og domsmandslisterne.

I retsplejelovens § 70 opregnes en række persongrupper, som på grund af deres erhverv ikke kan udtages til nævning eller domsmand. Det drejer sig om ministre, ansatte i ministeriers departementer og ansatte i chefstillinger i de under departementerne hørende underordnede myndigheder, ansatte ved domstolene og i politiet, anklagemyndigheden, kriminalforsorgen og andre myndigheder på Justitsministeriets område, advokater og advokatfuldmægtige samt præster i folkekirken og andre trossamfund.

Flere af de stillinger, der er omfattet af retsplejelovens § 70, bestrides i praksis ofte af personer med en juridisk kandidatuddannelse, og for visse stillinger, som f.eks. dommer, advokat, advokatfuldmægtig eller anklager, er der efter retsplejeloven krav om, at den pågældende har bestået en juridisk kandidateksamen. Øvrige personer med en juridisk kandidatuddannelse er ikke generelt udelukket fra udtagelse til nævning eller domsmand, men skal som alle andre opfylde betingelsen om egnethed i retsplejelovens § 68, stk. 1, 1. pkt. Indretningen af et lægdommersystem har til hensigt at bibringe folkelighed og demokrati i strafferetsplejen og samtidig øge retssikkerheden ved bl.a. at hindre ensidighed blandt rettens medlemmer. Personer med en juridisk kandidatuddannelse kan i kraft af deres juridiske uddannelse efter Justitsministeriets opfattelse i almindelighed næppe betegnes som "læge". Det må på den baggrund antages, at en person med en juridisk kandidatuddannelse kun undtagelsesvis kan anses for at være egnet til at være lægdommer. Dette vil efter omstændighederne f.eks. kunne være tilfældet, hvor en person, der har en juridisk kandidatuddannelse, gennem en længere periode ikke har været beskæftiget med juridiske opgaver.

På samme måde vil en person med en cand.merc.jur.-uddannelse som udgangspunkt heller ikke kunne anses at være egnet til at være lægdommer, hvis den pågældende i et ikke ubetydeligt omfang er beskæftiget med juridiske opgaver.

Det er i første række grundlisteuvalget, der skal påse, at de personer, der optages på grundlisten, er egnede til at varetage hvervet som lægdommer, jf. retsplejelovens § 68, og ikke er omfattet af den personkreds, der er udelukket fra hvervet, jf. §§ 69 og 70.

Det er landsrettens præsident, der afgør, om de til nævninge- og domsmandslisterne udtagne personer opfylder betingelserne i retsplejelovens §§ 69 og 70.

Retsplejeloven indeholder herudover nogle principper om mundtlighed og bevisumiddelbarhed, som betyder, at sager som udgangspunkt skal forelægges mundtligt og umiddelbart for den dømmende ret. Den dømmende ret både hører og ser de afhørte personer afgive forklaring, herunder også de afhørtes optræden og minespil. Det har i praksis ført til, at f.eks. en person, der er blind eller døv, ikke har kunnet fungere som lægdommer.

Funktionsnedsættelser som f.eks. det at være gangbesværet eller kørestolsbruger har normalt ikke betydning for, om en person kan opfylde en lægdommers pligter.

Udtager grundlisteuvalgene personer med funktionsnedsættelser til nævninge- og domsmandslisterne, tager landsretten konkret stilling til, om personerne på grund af funktionsnedsættelserne ikke kan fungere som lægdommer.

3.2. Repræsentativitet

Ifølge grundlistebekendtgørelsens § 4, stk. 1, skal der ved udarbejdelsen af grundlisterne tilstræbes en repræsentation af aldersgrupperne 18-30 år, 31-50 år og 51-80 år, af mænd og kvinder, og af indvandrere og efterkommere svarende til deres andel af befolkningen i kommunen.

Justitsministeriets Forskningskontor har i fem rapporter beskrevet udviklingen i lægdommeres repræsentativitet fra 1996 til den seneste udtagelse af lægdommere for perioden fra den 1. januar 2016 til den 31. december 2019.

Umiddelbart nedenfor redegøres der på baggrund af Justitsministeriets undersøgelser for, hvad grundlisteuvalgene skal være særlig opmærksomme på, for så vidt angår alder, køn og etniske minoriteter.

3.2.1. Alder

Med virkning fra udtagelsen af personer til grundlisterne for perioden 2020-2023 er reglerne for repræsentation ændret, således at der skal tilstræbes en repræsentation af aldersgrupperne 18-30 år, 31-50 år og 51-80 år svarende til deres andel af befolkningen i kommunen.

Justitsministeriets undersøgelser viser, at der generelt er en overrepræsentation af lægdommere i aldersgruppen 51-80 år, mens aldersgruppen 18-30 modsat er underrepræsenteret.

Grundlisteudvalgene bør derfor være opmærksomme på, at der i højere grad udtages yngre personer til grundlisterne, herunder navnlig personer i aldersgruppen 18-30 år.

For at skabe kontakt til personer i aldersgruppen 18-30 år kan grundlisteudvalgene f.eks. rette henvendelse til politiske partiers ungdomsorganisationer, idrætsforeninger og uddannelsesinstitutioner, ligesom grundlisteudvalgene kan annoncere efter interesserede og i den forbindelse henlede opmærksomheden på, at der særligt er brug for personer i aldersgruppen 18-30 år til grundlisten. Se punkt 4.3 og bilag 2 om annoncering.

3.2.2. *Køn*

Justitsministeriets seneste undersøgelse af lægdommers repræsentativitet for perioden 2016-2019 viser, at andelen af mænd og kvinder blandt lægdommerne stort set svarer til kønnenes fordeling i befolkningen.

Forholdet mellem kønsfordelingen i befolkningen og blandt lægdommere er dog fortsat et område, som grundlisteudvalgene skal være særlig opmærksomme på.

3.2.3. *Etniske minoriteter*

Justitsministeriets undersøgelser viser, at der generelt ikke har været udtaget et tilstrækkeligt højt antal lægdommere med fremmed etnisk herkomst. Der er dog sket en forbedring gennem tiden, og ved den seneste udtagelse i 2016 blev der udtaget 84 % af det forventede antal personer af fremmed etnisk herkomst, mod tidligere kun halvdelen.

Justitsministeriets undersøgelser bygger på antallet af lægdommere af udenlandsk oprindelse i forhold til antallet af indvandrere og efterkommere i befolkningen.

Der kan på Danmarks Statistiks hjemmeside foretages udtræk for hver enkelt kommune over antallet af indvandrere og efterkommere med dansk statsborgerskab, ligesom man kan se aldersfordelingen på disse.

På Danmarks Statistiks hjemmeside defineres indvandrere og efterkommere sådan:

Indvandrere er født i udlandet. Ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes personen også som indvandrer.

Efterkommere er født i Danmark. Ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er udenlandsk statsborger, opfattes personen også som efterkommer. Når en eller begge forældre, der er født i Danmark, opnår dansk statsborgerskab, vil deres børn ikke blive klassificeret som efterkommere. Fastholder danskfødte forældre imidlertid begge et udenlandsk statsborgerskab, vil deres børn blive klassificeret som efterkommere.

Begrebet "etniske minoriteter" kan med fordel fortolkes i overensstemmelse med Danmarks Statistiks definition af indvandrere og efterkommere.

For at opfylde grundlistebekendtgørelsens krav om, at det skal tilstræbes, at de udtagne personer udgør en repræsentation af bl.a. etniske minoriteter svarende til deres andel af befolkningen i kommunen, bør grundlisteudvalgene fortsat være opmærksomme på, at der udtages et tilstrækkeligt antal personer med fremmed etnisk herkomst.

Grundlisteudvalgene kan i den forbindelse f.eks. tage kontakt til kommunernes integrationsråd, etniske foreninger eller arbejdspladser, hvor der arbejder personer af anden etnisk herkomst, ligesom grundlisteudvalgene kan annoncere efter interesserede og i den forbindelse henlede opmærksomheden på, at der særligt er brug for indvandrere og efterkommere til grundlisten. Se punkt 4.3 og bilag 2 om annoncering.

3.3. Alsidighed

Som nævnt ovenfor, skal grundlisteudvalgene være særlig opmærksomme på, at grundlisten bliver repræsentativ med hensyn til alder, køn og etniske minoriteter. Grundlistebekendtgørelsen stiller herudover krav om, at de personer, der udtages til grundlisten, skal udgøre et alsidigt sammensat udsnit af befolkningen.

Grundlisteudvalgene skal derfor foretage et samlet skøn over, om den udarbejdede grundliste er alsidig sammensat set i forhold til kommunens befolkning.

Ved alsidighed kan der bl.a. lægges vægt på uddannelsesmæssig baggrund og beskæftigelsesmæssig status. Herudover kan der være særlige forhold, som gør sig gældende for den enkelte kommune, f.eks. kan der i det sønderjyske område lægges vægt på alsidighed i form af repræsentation fra det tyske mindretal i Sønderjylland.

Justitsministeriets undersøgelser har vist, at lægdommere generelt har en højere uddannelse end befolkningen i øvrigt, og at der er flere lægdommere i forhold til befolkningen, som er topledere og lønmodtagere på højeste eller mellemste niveau, mens der er forholdsvis få lægdommere i forhold til befolkningen, der er lønmodtagere på grundniveau, arbejdsløse eller helt uden for arbejdsstyrken.

4. Udvælgelse af personer til grundlisterne

Grundlisteudvalgene afgør selv, hvordan personerne til grundlisten udtages, og hvordan det sikres, at de udtagne er egnede og udgør et repræsentativt udsnit af befolkningen i kommunen.

Hverken retsplejeloven eller grundlistebekendtgørelsen indeholder nærmere regler om, hvilken fremgangsmåde grundlisteudvalget skal følge i forbindelse med udvælgelsen af personer til grundlisten. Dog fremgår det af grundlistebekendtgørelsens § 4, stk. 2, at et medlem kan kræve, at udtagelsen foretages efter reglerne om valg til udvalg mv. i lov om kommunernes styrelse, hvilket vil sige, at valg af de personer, der skal udtages til grundlisten sker ved et forholdstalsvalg, jf. pkt. 4.1. nedenfor.

I forbindelse med udvælgelse af personer til grundlisten vil der blive behandlet personoplysninger. Det vil typisk være oplysninger om navn, personnummer, alder, adresse, køn, stillingsbetegnelse og valgret til Folketinget. Der vil endvidere kunne være behov for at behandle oplysninger om strafbare og helbredsmæssige forhold samt etnisk oprindelse. Behandling af alle typer af personoplysninger skal overholde databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven.

For så vidt angår behandling af personoplysninger og spørgsmålet om behandlingshjemmel i relation hertil, vil der generelt være hjemmel til grundlisteudvalgenes behandling af personoplysninger i databeskyttelseslovgivningen.

I forhold til grundlisteudvalgenes behandling af almindelige personoplysninger vil behandlingen således kunne ske med hjemmel i databeskyttelsesforordningens artikel 6, stk. 1, litra c og e.

Grundlisteudvalgenes behandling af oplysninger om personnummer vil endvidere kunne ske i medfør af databeskyttelseslovens § 11, stk. 1, da offentlige myndigheder kan behandle oplysninger om personnummer med henblik på en entydig identifikation eller som journalnummer.

Grundlisteudvalgenes behandling af oplysninger om strafbare forhold vil desuden kunne ske i medfør af databeskyttelseslovens § 8, stk. 1, da det er nødvendigt for varetagelsen af grundlisteudvalgenes opgaver. Såfremt oplysningerne skal videregives, vil dette kunne ske i medfør af databeskyttelseslovens § 8, stk. 2, nr. 3, da videregivelsen vil være nødvendig for udførelsen af grundlisteudvalgenes virksomhed.

Endelig vil grundlisteudvalgenes behandling af følsomme personoplysninger, herunder helbredsoplysninger samt oplysninger om etnisk oprindelse, kunne ske med hjemmel i forordningens artikel 9, stk. 2, litra f.

Enhver behandling af personoplysninger skal derudover altid ske i overensstemmelse med behandlingsprincipperne i databeskyttelsesforordningens artikel 5 og databeskyttelseslovens § 5. Grundlisteudvalgene skal i den forbindelse særligt være opmærksomme på, at personoplysninger skal være tilstrækkelige, relevante og begrænset til det, der er nødvendigt i forhold til de formål, hvortil de behandles (dataminimering), jf. databeskyttelsesforordningens artikel 5, stk. 1, litra c. Der er her tale om et almindeligt proportionalitetsprincip, der indebærer, at der alene må behandles oplysninger i det omfang, det er nødvendigt.

Ifølge databeskyttelsesforordningens regler skal der gives besked til en person, hvis der behandles oplysninger om den pågældende. Det betyder, at grundlisteudvalget på eget initiativ skal give de pågældende besked, f.eks. når udvalget indhenter eller registrerer oplysninger om forskellige personer, uanset om de kommer på grundlisten eller ej. Som bilag 1 og 1.a vedlægges et forslag til underretning efter databeskyttelsesforordningen. Bilag 1 og 1.a skal sendes samtidigt for at leve op til underretningsforpligtigheden i databeskyttelsesforordningen.

Umiddelbart nedenfor redegøres der for forskellige metoder, som enkeltvis eller i kombination kan bruges ved udarbejdelsen af grundlister.

Da de enkelte grundlisteudvalg selv afgør, hvordan personerne til grundlisten udtages, og hvordan det sikres, at kravene om repræsentativitet, alsidighed og egnethed er opfyldt, er de nævnte metoder tænkt som inspiration til grundlisteudvalgene.

4.1. Forholdstalsvalg

Den mest brugte metode ved udvælgelse af personer til grundlisten er formentlig, at grundlisteudvalgene anvender forholdstalsvalgmetoden. Reglerne om denne valgmetode (d'Hondts metode) fremgår af lov om kommunernes styrelse § 24, stk. 3.

Ifølge grundlistebekendtgørelsen kan et af grundlisteudvalgets medlemmer kræve, at udvælgelsen af personerne til grundlisten sker efter forholdstalsvalgmetoden.

Fordelen ved denne metode er, at udvalgsmedlemmerne ved kendskab til de personer, som indstilles – f.eks. gennem samarbejde med sit politiske bagland – kan sikre sig, at de indstillede personer er egnede til at være lægdommere.

Grundlisteudvalget bør ved brug af denne metode være opmærksom på, om grundlisten opfylder kravene til repræsentativitet, alsidighed og egnethed, således at der udtages egnede personer på tværs af forskellige aldersklasser, køn, etnisk oprindelse, uddannelsesmæssig baggrund og beskæftigelsesmæssig status.

4.2. Tidligere grundlister

Mange grundlisteudvalg har ved dannelsen af nye grundlister taget udgangspunkt i de tidligere grundlister og har frasortet personer, der ikke længere bor i kommunen eller ikke opfylder alderskravet.

En fordel ved denne metode er, at grundlisteudvalgene har et udgangspunkt til den nye grundliste og derfor skal finde færre personer til den nye grundliste.

En ulempe ved at tage udgangspunkt i den eksisterende grundliste er, at denne metode gør lægdommerordningen mindre udbredt, ligesom gengangerne fra den tidligere grundliste er blevet ældre, hvilket kan være et problem, da Justitsministeriets undersøgelser har vist, at der generelt er en overrepræsentation af lægdommere over 45 år.

Kravene om repræsentativitet, alsidighed og egnethed gælder også for personer, som står på en tidligere grundliste, og grundlisteudvalgene skal derfor stadig sikre sig, at gengangere fortsat er egnede og sammen med nye personer på grundlisten udgør en alsidig repræsentation af kommunens befolkning.

Det er derfor vigtigt, at grundlisteudvalgene opdaterer data på alle personer, som videreføres fra tidligere grundlister, herunder sikrer sig, at personerne stadig opfylder betingelserne i retsplejelovens §§ 69 og 70.

4.3. Annoncering

En del grundlisteudvalg har ved annoncering f.eks. på kommunens hjemmeside, i lokalpressen, på borger-service, på biblioteker eller andre steder i lokalsamfundet forsøgt at finde personer til grundlisterne.

Et grundlisteudvalg har i kombination med annoncering haft en blanket tilgængelig på kommunens hjemmeside. Interesserede har således kunnet aflevere en udfyldt blanket til Borgerservice, hvilket medførte, at flere yngre personer tilkendegav deres interesse i at blive optaget på grundlisten.

Ved annoncering er det væsentligt at informere om, at grundlisteudvalgets opgave er at sammensætte en alsidig og repræsentativ grundliste, hvorfor interesserede opfordres til at vise deres interesse, men ikke kan være sikre på at komme på grundlisten. Som bilag 2 vedlægges forslag til annoncering efter interesserede til grundlisterne.

Fordelen ved annoncering er, at grundlisteudvalgene når ud til en bred kreds af kommunens borgere, og annoncering kan derfor bruges til at få en mere alsidig sammensat grundliste.

Gruppen af udtagne personer skal dog stadig opfylde kravene om repræsentativitet, alsidighed og egnethed. Ved annoncering skal grundlisteudvalgene være særligt opmærksomme på, at egnetheden sikres. Det er op til grundlisteudvalgene, hvordan dette sker. Det kan f.eks. ske ved at indhente oplysninger om de interesserede i form af skriftlig information fra de interesserede, ved telefonsamtaler eller ved korte personlige møder.

4.4. Kommunernes integrationsråd m.m.

Nogle grundlisteudvalg har for at finde personer med anden etnisk baggrund end dansk taget kontakt til kommunens integrationsråd, etniske foreninger eller arbejdspladser, hvor der arbejder personer med anden etnisk baggrund end dansk. Det skal i den forbindelse nævnes, at kommunalbestyrelsen i de enkelte kommuner selv beslutter, om der skal oprettes et integrationsråd.

Ligesom ved annoncering kan det overvejes, om eventuelt interesserede personers egnethed skal søges sikret ved f.eks. at indhente skriftlige oplysninger om de interesserede, telefonsamtaler eller korte personlige møder.

5. Praktiske oplysninger om landsrettens videre arbejde med udtagelse af personer til nævninge- og domsmandslisterne

Nedenfor findes en samlet gennemgang af landsrettens videre arbejde med udtagelse, efter at grundlisterne er dannet ved grundlisteudvalgene.

Landsrettens præsident danner nævninge- og domsmandslistor til landsretten og byretterne ved lodtrækning blandt de personer, der er udtaget på grundlisterne.

Landsrettens præsident fastsætter antallet af lægdommere, så hver lægdommer kommer til at virke ca. 4 gange årligt. Omkring halvdelen af personerne på grundlisten ender med at blive lægdommere.

Landsretten giver skriftlig besked til de udtagne lægdommere og informerer om retsplejelovens §§ 70 og 71, hvorefter en række personer primært på grund af deres erhverv ikke kan udtages til lægdommer eller kan begære sig fritaget for at virke som lægdommer.

Landsrettens præsident afgør, om de personer, som er udtaget til nævninge- og domsmandslisterne, opfylder betingelserne i retsplejelovens §§ 69 og 70. Det er i første række grundlisteudvalget, der skal påse, at de personer, der optages på grundlisten, er egnede til at varetage hvervet som lægdommer, jf. § 68, og ikke er omfattet af den personkreds, der er udelukket fra hvervet, jf. §§ 69 og 70. Landsretten

foretager ikke en screening af de personer, som er opført på grundlisterne, hvorfor det er vigtigt, at grundlisteudvalgene er opmærksomme på ikke at udtage personer til grundlisterne, som ikke opfylder betingelserne i §§ 69 og 70.

Efter retsplejelovens § 71 kan en række personer begære sig fritaget for nævninge- og domsmændshvervet. Det gælder folketingets medlemmer og dets tjenestemænd, tjenestegørende militærpersoner, told- og postvæsenets tjenestemænd, faste brandfolk samt de ved jernbaner, telegrafer og telefoner ansatte personer, læger og jordmødre, lodser samt sagkyndige, der er beskikket efter § 92 i retsplejeloven eller efter § 172 i lov om social service, og lægdommere ved boligretterne. Endvidere de, som er fyldt 60 år, de, som på grund af deres helbredstilstand eller erhvervs- eller familieforhold ikke uden fare for deres velfærd eller uforholdsmæssig ulempe kan opfylde nævninge- eller domsmændsplikten, de, som har taget bopæl i en anden kreds end den, for hvilken deres udtagelse gælder, og de, som i to perioder har været udtaget til nævninge- og domsmændslistor.

Anser en person, som er udtaget til nævninge- og domsmændslistor, udtagelsen for at være sket med urette, eller ønsker denne at fremsætte begæring om fritagelse efter § 71, skal den pågældende rette henvendelse til landsrettens præsident, som afgør, om de udtagne opfylder betingelserne efter §§ 69 og 70, og om fremsatte begæringor om fritagelse efter § 71 kan imødekommes.

Vejledning af 16. januar 2019 om udarbejdelse af grundlister bortfalder.

Justitsministeriet, den 30. januar 2023

PETER HUMMELGAARD

/ Jørgen Jørgensen

Underretning efter databeskyttelsesforordningens art. 13

[Vedkommende] kommunes grundlisteudvalg overvejer for tiden at indstille dig til et hverv som lægdommer. På bagsiden af dette brev er der mere information om hvervet som lægdommer.

Grundlisteudvalget sender dig derfor dette brev for at orientere dig om, at udvalget behandler oplysninger om dig.

Efter databeskyttelsesforordningens artikel 13 skal udvalget orientere dig om en række oplysninger, når udvalget behandler oplysninger om dig. I vedlagte bilag finder du de oplysninger, vi skal give dig, og en beskrivelse af dine rettigheder.

I forbindelse med grundlisteudvalgets overvejelser behandles oplysninger om dit fulde navn, alder, køn, personnummer, adresse samt eventuelt stillingsbetegnelse, etnicitet, strafbare forhold og i særlige tilfælde oplysninger om et eventuelt handicap. Disse oplysninger vil blive videregivet til præsidenten for [vedkommende] Landsret, hvis grundlisteudvalget indstiller dig som lægdommer.

Landsrettens præsident danner ved lodtrækning blandt de indstillede personer nævninge- og domsmands-liste til landsretten og byretterne. For at sikre, at de kommende lægdommere opfylder retsplejelovens krav om at være uberygtede, indhenter landsrettens præsident en udtalelse i Kriminalregistret om de pågældende personer.

Du kan kontakte [vedkommende] kommunes grundlisteudvalg, hvis du har spørgsmål eller ønsker at få oplyst, om du er optaget på grundlisten.

Med venlig hilsen

Indsættes på brevets bagside:

Nævninger og domsmænd betegnes under et for lægdommere, og er med til at dømme i nogle straffesager sammen med en eller flere juridisk uddannede dommere. Hvervet som lægdommer er et såkaldt borgerligt ombud, og de udtagne personer har derfor som udgangspunkt pligt til at virke som lægdommere.

Nævninger og domsmænd udtages af landsrettens præsident ved lodtrækning blandt de personer, som står på grundlisterne. Det er kommunernes grundlisteudvalg, som udarbejder grundlisterne og indsender dem til landsretten.

Til grundlisterne udvælges et antal personer, der må anses for egnede til at virke som nævninger eller domsmænd i en retssag. Grundlisten skal indeholde et bredt sammensat udsnit af kommunens befolkning fordelt på f.eks. køn, alder, etnisk oprindelse, uddannelsesmæssig baggrund og beskæftigelsesmæssig status.

Omkring halvdelen af personerne på grundlisterne ender med at blive lægdommere. De personer, der bliver udtaget til at være lægdommere, får direkte besked af landsrettens præsident, herunder også om de muligheder der er for at blive fritaget fra hvervet som lægdommer.

Danmarks Domstole har lavet to oplysningsfilm, som indeholder generel information om domstolens funktion og arbejde samt praktiske oplysninger om det at være domsmand eller nævning.

Filmen "En historie om det danske retssystem" indeholder generelle informationer om domstolens historie og funktion i samfundet og kan findes på følgende link: <https://www.youtube.com/watch?v=uv-puD60uLdI>.

Filmen "Lægdommere i Danmark" indeholder praktiske oplysninger om det at være domsmand eller nævning og kan findes på følgende link: <https://www.youtube.com/watch?v=WDuWvxk-K9M>.

Oplysninger om grundlisteudvalgets behandling af dine personoplysninger mv.

1. Vi er den dataansvarlige – hvordan kontakter du os?

[Indsæt navn på den dataansvarlige] er dataansvarlig for behandlingen af de personoplysninger, som vi har modtaget om dig. Du finder vores kontaktoplysninger nedenfor.

[Indsæt navn]

[Indsæt adresse]

[Indsæt telefonnummer]

[Indsæt mail]

2. Kontaktoplysninger på databeskyttelsesrådgiveren

Hvis du har spørgsmål til vores behandling af dine oplysninger, er du altid velkommen til at kontakte vores databeskyttelsesrådgiver.

Du kan kontakte vores databeskyttelsesrådgiver på følgende måde:

- På e-mail: [indsæt mail]
- På telefon: [indsæt telefonnummer]
- Ved brev: [indsæt dataansvarliges adresse, att. ”databeskyttelsesrådgiver”]

3. Formålene med og retsgrundlaget for behandlingen af dine personoplysninger

Vi behandler dine personoplysninger med følgende formål:

- For at kunne foretage en egnethedsvurdering af dig til hvervet som lægdommer.
- For at kunne udtage et repræsentativt udsnit af befolkningen i [vedkommende] kommune til grundlisten.

Retsgrundlaget for vores behandling af dine personoplysninger følger af:

- Retsplejelovens § 72, jf. §§ 68-71.
- Grundlistebekendtgørelsens § 4.
- Grundlistebekendtgørelsens § 5.
- Databeskyttelsesforordningens artikel 6, litra c og e.
- Databeskyttelsesforordningens artikel 9, stk. 2, litra f og g.
- Databeskyttelseslovens § 8, stk. 1 og 2, nr. 3.
- Databeskyttelseslovens § 11, stk. 1.

4. Modtagere eller kategorier af modtagere

Vi videregiver eller overlader dine personoplysninger til følgende modtagere:

– [Vedkommende] Landsret

5. Opbevaring af dine personoplysninger

Vi kan på nuværende tidspunkt ikke sige, hvor længe vi vil opbevare dine personoplysninger. Dog kan vi oplyse dig om, at vi følger behandlingsprincipperne i databeskyttelsesforordningens artikel 5, når vi skal fastlægge, hvor længe dine oplysninger vil blive opbevaret.

6. Dine rettigheder

Du har efter databeskyttelsesforordningen en række rettigheder i forhold til vores behandling af oplysninger om dig.

Hvis du vil gøre brug af dine rettigheder, skal du kontakte os.

Ret til at se oplysninger (indsigtsret)

Du har ret til at få indsigt i de oplysninger, som vi behandler om dig, samt en række yderligere oplysninger.

Ret til berigtigelse (rettelse)

Du har ret til at få urigtige oplysninger om dig selv rettet.

Ret til sletning

I særlige tilfælde har du ret til at få slettet oplysninger om dig, inden tidspunktet for vores almindelige generelle sletning indtræffer.

Ret til begrænsning af behandling

Du har visse tilfælde ret til at få behandlingen af dine personoplysninger begrænset. Hvis du har ret til at få begrænset behandlingen, må vi fremover kun behandle oplysningerne – bortset fra opbevaring – med dit samtykke, eller med henblik på at retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares, eller for at beskytte en person eller vigtige samfundsinteresser.

Ret til indsigelse

Du har i visse tilfælde ret til at gøre indsigelse mod vores ellers lovlige behandling af dine personoplysninger. Du kan også gøre indsigelse mod behandling af dine oplysninger til direkte markedsføring.

Ret til at transmittere oplysninger (dataportabilitet)

Du har i visse tilfælde ret til at modtage dine personoplysninger i et struktureret, almindeligt anvendt og maskinlæsbart format samt at få overført disse personoplysninger fra én dataansvarlig til en anden uden hindring.

Du kan læse mere om dine rettigheder i Datatilsynets vejledning om de registreredes rettigheder, som du finder på www.datatilsynet.dk.

7. Klage til Datatilsynet

Du har ret til indgive en klage til Datatilsynet, hvis du er utilfreds med den måde, vi behandler dine personoplysninger på. Du finder Datatilsynets kontaktoplysninger på www.datatilsynet.dk.

Annoncering efter interesserede til grundlisterne

Interesseret i at blive nævning eller domsmand?

Nævninger og domsmænd kaldes under et for lægdommere og virker i nogle straffesager sammen med en eller flere juridisk uddannede dommere. Hvervet som lægdommer er et borgerligt ombud, og det betyder, at man som udgangspunkt har pligt til være lægdommer, hvis man bliver udtaget til det. Udgangspunktet er, at man udtages til at være lægdommer for en periode på minimum 4 år.

Nævninger og domsmænd udtages af landsrettens præsident ved lodtrækning blandt de personer, som står på grundlisterne. Det er kommunernes grundlisteudvalg, som udarbejder grundlisterne og indsender dem til landsretten.

Til grundlisten skal udvælges et antal egnede borgere, der skal udgøre et alsidigt og repræsentativt sammensat udsnit af kommunens befolkning. For at blive lægdommer skal man være dansk statsborger.

[Vedkommende] kommunes grundlisteudvalg er begyndt på at udarbejde kommunens grundliste og opfordrer personer, der er interesserede i at komme på grundlisten, til at henvende sig til grundlisteudvalget, for på denne måde at hjælpe grundlisteudvalget med at opfylde kravene om en alsidig og repræsentativ grundliste.

Grundlisten skal indeholde et bredt sammensat udsnit af kommunens befolkning fordelt på f.eks. køn, alder, etnisk oprindelse, uddannelsesmæssig baggrund og beskæftigelsesmæssig status. I [vedkommende] kommune er der særlig behov for [f.eks. personer under 30 år eller personer med anden etnisk herkomst end dansk] til grundlisten, hvorfor særligt disse persongrupper opfordres til at rette henvendelse til grundlisteudvalget.

Alle opfordres til at rette henvendelse, men alle interesserede kan ikke være sikre på at komme på grundlisten.

[kontaktinformation]